

tű egységből áll össze. A leckék három, illetve négy alfejezetre tagolódnak.

A leckék az *Entre nosotros...* (Köztünk szólva) alfejezetcímmel kezdődnek. Egyik erénye a könyvnek, hogy az ebben az alfejezetben található párbeszédekben valóban a mai mindennapi életben használt nyelvi fordulatokat és kifejezéseket találjuk meg. A nyelvtanulók a párbeszédet követő néhány szókinccsgyakorlat segítségével még alaposabban sajátúthatják el a szöveg lexikai anyagát.

A lecke következő részében nyelvtani magyarázatokat, majd ahhoz kapcsolódó számos nyelvtani gyakorlatot talál a nyelvtanuló. Külön érdemes kiemelni, hogy a könyvben szereplő nyelvtani anyagban a szerzők áttekintik a spanyol igerendszer egészét. Ez ritkaságnak számít egy nyelvkönyvön belül.

A lecke harmadik egysége *El mundo es así...* (Ilyen a világ) címmel kezdődik. Ebben az alfejezetben a lecke fő témájához kapcsolódó spanyol, illetve magyar újságokból és egyéb forrásokból vett adaptált szövegeket találunk. A szövegekhez egy-egy lexikai, illetve mindkét nyelvre történő fordítási gyakorlat is tartozik.

A leckék egy részéhez tartozik egy ún. *cajón de cultura* (kulturális fiók) című alegység. Ebben az alfejezetben elsősorban a spanyolországi spanyol kultúra egyes területeivel ismerkedhetünk meg. Találunk a szövegek között a spanyol ünnepekre vonatkozó anyagokat is, úgy mint a *Romería*, *Semana Santa*, *Feria de Abril*, *San Fermín*. Olvashattunk a *Las Ramblas*ról, *Goyá*ról és a világ legrégebbi étterméről, a Madridban található *Casa Botín*ról.

Egy-egy lecke külön foglalkozik a latin-amerikai és a magyar kultúrával. A szerzők a latin-amerikai indiánok mindennapi életébe, majd az ősi indián kultúrák világába kalauzolják el az olvasót. Betekintést kapunk a latin-amerikai zene világába, részletet olvashatunk García Márquez egy írásából.

Egy másik egész leckében Magyarországról kapunk változatos nyelvi anyagot. A szerzők a magyar és a spanyol anyanyelvű be-

szélő között elképzelhető kommunikációs helyzetekre kívánták felkészíteni a nyelvtanulót. A lecke több olvasmányának témája Budapest. A magyar történelem egy-egy korszakáról, híres magyar zenészekről és a magyar konyháról találunk szövegeket a leckében.

Érdemes megjegyezni, hogy a nyelvkönyvhöz rövidesen megjelenik egy olyan jellegű hanganyag, amely Magyarországon először mutat be olyan hangfelvételt, amelyen spanyol anyanyelvű, de különböző dialektusokban beszélő emberek mondják el az olvasmányok szövegeit. Ennek segítségével a nyelvtanuló betekintést kap a különböző dialektusok jellegzetességeibe.

A hosszú évek szakmai tapasztalata alapján gondosan összeállított nyelvi anyagot tartalmazó, jól strukturált nyelvkönyv hiányosságának tartom azt, hogy nem tartozik a könyvhöz megoldási kulcs és szöszedet.

A Holnap Kiadó gondozásában megjelent *español.hu* nyelvkönyv a használatban levő spanyol nyelvkönyvek egyik legszínvonalasabbikának ígérkezik mind nyelvi anyagát, mind az általános és kulturális témáit illetően. A nyelvkönyv minden bizonnyal élvezetes és eredményes munkát és tanulást fog nyújtani a tanár és a nyelvtanuló számára is.

Jámbor Emőke

Tore Janson

Beszélj!

A világ nyelvei – tegnap, ma holnap

HVG könyvek: Budapest, 2003. 279 p.

Valahányszor felteszik nekem azt a megválaszolhatatlan kérdést, hogy vajon mennyi idő alatt lehet megtanulni egy idegen nyelvet, mindig félelemmel vegyes tisztelettel gondolok arra, hogy a nyelv is olyan, mint az időjárás, vagy a gazdaság: öntörvényű élőlényszerű valami, amelyről sokat tudunk ugyan, mégis mozgásában, változásaiban,

erejében és hatásában lényegében teljesen kiszámíthatatlan és gyakran produkál meglepetéseket. A nyelvtanulás és nyelvtanítás sem olyan, mint a fizika, vagy a biológia tanulása–tanítása, inkább egy végső soron reménytelen küzdelem, amely arra irányul, hogy közel kerüljünk az elsajátítandó nyelvhez, személyes viszonyt alakítsunk ki vele, legyűrjük, vagyis lehetőleg minden ízében kiismerjük és ily módon uralmunk alá hajtjuk. Sokat segít ebben a nyelvek által képviselt kultúrák jobb megismerése, de hasznos a világ létező és valaha létezett nyelveinek történetéről, kapcsolódási és szétválási pontjairól, esetleges rokon viszonyairól is megtudni egyet-mást. Tore Janson könyve ezekről a dolgokról „mesél”, élvezetesen, mulatságosan, egyáltalán nem „tanárbácsisan”. Összefoglalja azt, amit erről a bonyolult témaszövevényről tudni lehet, de nagyon ritkán tesz megingathatatlan kijelentéseket, inkább kérdéseket vet fel, és attól sem riad vissza, hogy újra meg újra bevallja: a kérdésre nem tudjuk a választ. (Eszembe jut Nádasdy Ádám professzor előadása a Minden tudás Egyeteme sorozatban, amelyben arra a kérdésre ad választ, hogy vajon miért változik a nyelv. Válasz: nem tudjuk.) Hiszen a nyelvek történetének megismerhetősége sem különbözik semmiben a történelem, a múlt eseményeinek és összefüggéseinek megismerhetőségétől, pontosan annyira lehetetlen bármiről azt állítani, hogy így történt és nem másként a nyelvekkel, mint bármi más-sal kapcsolatban. És, mint tudjuk, ez nem csak az írásbeliség megjelenése előtti időszakra vonatkozik. (Azt a kérdést pedig már suttozva sem merem felvetni, hogy történelmi tudásunk birtokában merjük-e állítani azt, hogy a múlt ismerete igazán segített valaha is bármiben.)

Nem szívesen bocsátkoznék filozófiai fejtegetésekbe arról, hogy az emberi viszonyokat, illetve a kommunikációt mennyiben segíti vagy éppen nehezíti egyfelől maga a nyelv, másfelől a nyelvek sokfélesége. (Arra azonban kitérnék, hogy „a Babel tornya címen elhíresült vállalkozás” (p. 123) kudar-

ca milyen áldás a társadalom azon tagjai számára, akik nyelvtanítással keresik a kenyerüket. Abba pedig még belegondolni is túl nagy merészség volna, vajon milyen lenne a világ, ha az egész emberiség ugyanazt a nyelvet beszélné, beszélte volna a kezdetektől fogva?)

Az is kétségtelen tény, és nagyon is érthető, hogy a nyelvtanulók általában, de egy olyan „zárvány” nyelv, mint az indoeurópai nyelvek által teljesen körülvett magyar, vagy, mondjuk, a japán esetében különösen sokat várnak az esetleges „rokonok” felkutatásától. (Megtörtént, velem történt meg, hogy egy alkalmi japán ismerősöm, pusztán egy magyar szó [„só”] és a megfelelő japán (már nem emlékszem, de legalább kétszer olyan hosszú és hangzásában a magyarra egyáltalán nem hasonlító) szó alapján boldog mosollyal jelentette ki: „Na tessék, tudtam, hogy a magyar és a japán rokon nyelvek!” Végül is, hivatkozhatott volna a hasonló írásképre is!)

Persze, másrésztől, igazán nem remélhetjük, hogy minden problémánkat megoldja az, ha például a svéd nyelvről megtudjuk, hogy germán nyelv, és mint ilyen, az angol és a német nyelv közeli rokona. (Általában 50% a találati esélyünk, amikor egy svéd szót angolból, vagy németből próbálunk kitalálni, tudniillik vagy bejön, vagy nem jön be, igaz, ez is valami.)

A *Beszélj!* című könyv bemutatja a nyelv(ek)ről való gondolkodás egyik lehetséges módját, amely, mivel leginkább szubjektív meglátásokra és véleményekre támaszkodik, sok tekintetben a lehető legközelebb áll mind a laikus, mind a félig vagy tán egészen profi olvasóhoz is. Idéznék néhány rövid, számomra (megfogalmazását vagy éppen tartalmát tekintve) különösen megragadó gondolatot. Ezt olvashatjuk például a 114–155. lapon: „A döntő tényező az, mit gondolnak az emberek saját nyelvükről, nem pedig az, hogy az mennyire hasonlít egy másik nyelvre. [...] A latin mint beszélt nyelv akkor tűnt el, amikor az emberek úgy vélték, ők már nem latinul beszélnek. Más szóval a latin

elsősorban nem azért tűnt el, mert a nyelv valami mássá változott, hanem azért, mert beszélői úgy döntöttek, eztán másként fogják nevezni az általuk beszélt nyelvet.” De megtudhatjuk azt is, hogy T. J. meggyőződése szerint (amelyet magunk is örömmel osztunk) a francia nyelv lényegében élvezeti célra született (p. 120), illetve hogy „Dantét nem hagyta nyugodni az a tény, hogy (az ő olvasata szerint) az első megszólaló emberi lény nem Ádám, hanem Éva, aki válaszol a kígyónak” (p. 123). Elengedhetetlen, (és így nem is marad el), hogy a szerző megemlítsse a nyelv politikai, hatalmi és társadalmi vonatkozásait is, ímígyen az is kiderül, hogy lám, minden összefügg mindennel, amint ezt már eddig is erősen sejtettük.

Az utolsó fejezet (És mi lesz ezután?) jellegzetesen „jansoni” mondattal indul: „Ami a távoli jövőt illeti, csínján kell bánnunk a jóslatokkal; már azt sem tudhatjuk pontosan, mit hoz a jövő hét.” A folytatás is óvatos, visszafogott gondolatokból áll, amelyek azon a feltételezésen alapulnak, hogy az emberi faj nem hal ki a következő kétmillió évben (bár T. J. szerint egyáltalán nem így lesz, kihal).

Számomra a könyv legnagyobb értéke a szerző okosan és pontosan fogalmazó, minden gondolatot több oldalról is megvizsgáló, kijelentéseit többször is mérlegelő és „akkor, ha” megszorításokkal körülbástyázó, gyakran kételkedő hozzáállása, valamint a szöveg, a „történetek” „izgalmassága” és olvasmányossága, ami, azt gyanítom, nem kis mértékben Győri László kitűnő fordításának érdeme is.

A továbbgondolásra váró témák és felvetések gazdagsága mellett kapunk egy listát is azokról a művekről, amelyek segítségével tovább tágíthatjuk gondolataink körét a témában.

Tore Janson könyve kellemes téli esti olvasmány, ahogy mondani szokás, tanít, nevel, szórakoztat.

Róna Annamária

Bradean-Ebinger Nelu (szerk.)

Deutsche deskriptive Übungsgrammatik

**Német leíró nyelvtani
gyakorlókönyv**

Nemzeti Tankönyvkiadó: Budapest,
2003, 302 p.

Újabb nyelvtani gyakorlókönyv született – a szerkesztő szándéka szerint elsősorban – a felsőoktatásban németül tanulók számára. A könyvnek három fő fejezete van: hangtan (szerző: Buru Péter), alaktan (szerzők: Pongrácz Judit és Varga Mariann) és mondat (szerzők: Erdélyi Ilona és Sztankovics Erika). E három nagy téma máris mutatja a könyv első igazán nagy erényét, hogy a forgalomban lévő gyakorlókönyvek többségével szemben nem áll meg az alaktannál, hanem a mondatannal is foglalkozik, mégpedig nagyon ötletes és változatos gyakorlatok alapján.

Nézzük sorban a fejezeteket a gyakorló nyelv tanár szemszögéből! Nagyon örülök a fonetikának, nagyon jók a szóhangsúly-gyakorlatok. Kár, hogy nem kíséri a könyvet kazetta. Hangtant tanítani, hangsúlyt gyakoroltatni bizony a legbiztosabban hangosított anyaggal lehetne. A transzkripciós gyakorlatok esetében kicsit bizonytalan vagyok, vajon tényleg annyira fontosak-e, de ha jut rájuk idő a felsőoktatásban egyre csökkenő óraszámok mellett, ártani bizonyára nem ártnak.

Nagyon tetszik, hogy a morfológiával és a szintaxissal foglalkozó fejezetek elején az adott nyelvtani téma tömör elméleti összefoglalóját olvashatjuk. A nyelvet magasabb szinten tanuló gyorsan felfrissítheti elméleti ismereteit, mielőtt neki kezdene a gyakorlatoknak. (Csak zárójelben és halkán merem megkérdezni: okvetlenül szükséges ezeket az összefoglalókat németül adnunk? Ugyanis egyre inkább úgy gondolom, néha túlzottan az egynyelvű tanítás bűvkörében élünk. Annyi idő és energia megy el a nyelvtani terminológia megtanítására, amire a germa-